

FANTASZTIKUS TÖRTÉNET

A kiserdő ott volt a város szélén, nem messze a vasútállomástól. Néhány száz nyárfa, a szélén ákácok, ez volt a kiserdő, a szerelmespárok és a kamaszkorú diákok kedvelt kirándulóhelye. Összkomfortos kiserdő volt; fent a művészkezekkel mázolt égbolt, lent a zöld alapszínű lombok, kedves lugasok, puha pázsit, ezért szerették a szerelmespárok. A kamaszok pedig azért, mert a szerelmespárok szerették.

A szoba azért más. Az ember elsején kifizeti a házbért és ennek ellenében akkor zárja magára az ajtót, amikor akarja. A villanyt is ki kell fizetni természetesen és a bútorrészetet is, másképp gyakran csönget a pénzbeszedő, és bizonyos kortól kezdve a csöngetés is zavarja az embert. Be kell osztani a jövedelmet, ennyi az egész.

Tegyük fel, az embernek középiskolai végzettsége és havi nyolcszáz dinár jövedelme van. Ebből kétszáz dinárt fizet a bútorozott szobaért, a többi, ha nem eszik és nem ruházkodik, arra költi, amire akarja. De eszik és ruházkodik. Az előbbi azért, mert szereti a babfőzeléket feltéttel és az ember különben is aránylag rövid ideig bírja ki evés nélkül. Az utóbbit azért, mert evett a tudás fájából, és nem szívesen mutogatja, hogy éppen olyan, mint a többi ember. Különben pedig a rendőrség is közbeszólna, ha az ember ruha nélkül járkálna a forgalmasabb útszakaszokon. Szóval: a jövedelmet be kell osztani, a nyolcszázból még mindig megmaradt hat-száz.

Közepes piszkos kifőzésben négyszáz dinárért ebédet és vacsorát kap a középiskolát végzett fiatalember, akiből később mérlegképes kettős könyvelő lesz, családot alapít, egy aranyos kisfiú és egy éppen olyan aranyos kislány boldog édesapja lesz, és arról beszél nekik, hogy milyen szép volt az élet, amikor fiatal volt. Akkor már ezerkétszáz dinár a fizetése, tartozik a fűszeresnek, és nem jár a kiserdőbe.

Maradjunk csak a beosztásnál. Még mindig maradt kétszáz dinárja, ebből reggelizik, ruházkodik, színházba jár, könyveket vásárol, cigarettázik, és egy csokor hóvirágot vásárol szíve szerelmének. (Nyáron három szál szegfűt.) Omega-karórát is szeretne vásárolni, rádiót és egy adag

eperfagylaltot, ám erre nem telik minden hónapban, és ezért kirojtosodik a nadrágja és nyakkendőit sem váltogatja a legújabb divat szerint.

A napi munkaidő nyolc óra, de a főnök szereti, ha az ember nem teszi le a tollat pontban hat órakor, illő dolog a félóra ráadás. Ezt behozza az ember a havi nyersmérleg idején, amikor ügyis éjfélíg dolgozik és az év végén, amikor egész éjszakákon át. Ilyenkor jelentős összegeket takarít meg azzal, hogy otthon nem kell fűteni. A Riviérán egész éven át szép idő van ugyan, de Monte Carlóban nagyon vegyes a társaság, oda a tisztességes segédkönyvelő nem utazik szívesen, inkább korábban fekszik le esténként a fűtetlen szobában.

A kiserdőben meleg van. Persze, inkább csak nyáron van meleg, ősztől kezdve az ember otthon sóhajtozik, és a háziasszony azt mondja: kérem, én tisztességes asszony vagyok, mit szólnak majd a szomszédok? — Esküszöm, hogy az unokahúgom volt, — mondja a főkönyvelő, — de ezt nem hiszi el neki senki.

Egyébként pedig ügyis erdőben kezdődött az egész. Az emberek kezdetben meztelenek voltak, csak később lettek katolikusok, reformátusok, buddhisták, zsidók, mohamedánok és baptisták. Az ember általában fájdalommal szüli gyermekét, amit — amikor még szó sem volt egyenjogúságról — a férfiak inkább csak az asszonyokra bízta. Ez Éva miatt volt, aki az első almatermelő a világtörténelemben és már az ő idejében is jó viccnek számított, ha valaki azt mondta: Éva almája. Sokfajta alma van: nemes masáncki, téli piros, kormos renet, szercsika, piros jonathán, tányér-alma — de ki győzné felsorolni? Az ember hiába szeretné tudni, hogy Éva milyen almát szakasztott a tudás fájáról, mert nem mindegy az, egyik fajta édes, a másik savanykás, borízű. Ebben a kérdésben még nem jutottak megállapodásra az atomtudósok, holott milyen régen volt, amikor Blériot átrepülte a La Manche-csatornát. Később őt követték a Harmadik Birodalom repülői, de a tapsokat és az emberiség őszinte háláját Blériot aratta le, mert először sikerült közelebb hozni egymáshoz a tengertől elválasztott földrészeket, embereket és kultúrákat.

Maradjunk a kiserdőnél.

Őseink erdőben laktak, ezért sok szegény ember még manapság is szívesen gyűjti a rőzsét az erdőben. Atavizmus, így mondják ezt a tudósok, mert az igazi tudomány latin és görög szavakba öltözik, és mi is vével beszélgetfünk gyermekkorunkban, hogy meg ne értsenek a be nem avatottak. Tuvudsz teve ivigy beveszévelgevetnivi? Hárgát igrigy turgudsz erge? Pedig nyugodtan beszélhet az ember az anyanyelvén is, úgysem érti meg senki. Lám, a Kovács Bandit megértették, — ez még a Magyar Királyi Állami Főreáliskola VII. B. osztályában történt, — és rögtön kicsapták az ország összes középiskoláiból. Szép ünnepély volt, összehívták a királyi iskola összes tanulóit és Bárd Bálint tanár úr elmondta, hogy a Kovács szégyent hozott ősz iskolánkra, amely állami és királyi és most nagyon haragszik rá az állam és a király. Ez fájt nekünk, hogy a király

is haragszik. Szegény király, annyi baja van amúgyis, a Rudolf öngyilkos lett, Erzsébetet megölték, az emésztésével is zavarok vannak az utóbbi időben, és most még ez a Kovács is cikket írt a középiskolai oktatásról a szocialista ifjúság lapjában. Őseink erdőben laktak ugyan, mégis joggal lehet feltenni a szokásos kérdést: — Hát erdőben vagyunk? Nem, nem vagyunk erdőben és az isten lehelt életet az orrunkba. Jaj, csak vissza ne szippantsa haragjában.

Egy leendő könyvelő ne avatkozzék a világ dolgaiba. Itt van a Bárd tanár úr, ő majd gondolkozik helyettünk, és itt van Körmőczy Árpád igazgató úr, ő majd gondolkozik a Bárd tanár úr helyett, és itt van Pintér Jenő magyar királyi állami tanfelügyelő úr, ő majd gondolkozik Körmőczy igazgató úr helyett. Jól van ez a világ berendezve és éveken át járt a mi kis cukrászdánkba — özvegy édesanyámnak cukrászdája is volt egy időben — lovag Bialoszkurszky Ede úr, aki detektívfelügyelő. Ő még az igazgató úr helyett is gondolkozott és szerette a dobostortát.

A dobostortát mindenki szereti. Találkoztam már emberrel, aki nem szerette az ábrázoló geometriát, olyannal is, aki irtózott a háborútól. A dobostortáról még senkisémmel mondtam rosszat előttem, talán ez volna az alap, amelyen el lehet indulni? A világ csak hangulat, mondta egy híres költő, akit mindenki elfelejtett. Miért ne lehetne a világ dobostorta?

A kiserdő a város szélén volt és odajártak a szerelmespárok, mert olcsóbb volt, mint a szálloda és nem kellett ágyneműt váltani. Mi is oda-jártunk, gyerekek, elbújtunk a bokor alatt és dülledt szemekkel csodáltuk a teremtés szent misztikumát. Porból lettél, mondta a tisztelendő úr, aki a vallást és az erkölcsöt oktatta. Ő sohasem járt a kiserdőbe és talán el is hitte a port. Nagynéném azt mondta, hogy engem a gólya hozott. Ő sem járt a kiserdőbe. A kiserdő veszélyezteti a köz- és vagyónbiztonságot, mondta lovag Bialoszkurszky Ede úr, aki szerette a dobostortát. Egy razzia nem ártana.

A segédkönyvelő úriember, ő nem járhat a kiserdőbe. A segédkönyvelő esténként a párnája alá teszi egyetlen nadrágját, mert az úriember vasalt nadrágban segédkönyveli a tartozikot és a követelt. Az úriember a társadalomfenntartó osztályhoz tartozik, mert az emberiség fajokra, vallásokra és elsősorban osztályokra tagozódik. Én az I/A.-osztályban kezdtem el a tudományokat és Juvancz tanár úr felhívta a figyelmünket arra, hogy az I/Ā.-osztály sokkal különb osztály, mint az I/B.-osztály. Székely tanár úr viszont azt közölte az I/B.-osztály növendékeivel, hogy az I/B. természetesen értékesebb, mint az I/A. Szét kell választani őket és uralkodni felettük, mondta valaki. Ábel juhász volt, Káin szántóvető. Még azt mondják, nincs asztalom, székem, — énekelte az egykori pásztor, — Gorófnénak sincs olyan, mint nékem. Enyém minden halom és tó partja, Eszem, iszom, ahol kedvem tartja. Büszke ember egy ilyen pásztor, karikás ostora van neki. A szántóvetőnek nincsen karikás ostora, hat ökre sincs, pedig hat ökröt szeretne hajtani. A segédkönyvelőnek se ostora, se ökre,

csak könyökvédője. A könyök fontos testrész, arra vigyázni kell. A szántóvetők békés emberek és Falladának van egy regénye: Szántóvetők, bombavetők. A bombavetők nem békés emberek. Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat.

Valóságos békevilág volt még akkor. Az emberek mind bankigazgatók voltak, gyártulajdonosok, W. C. felügyelők, sintérek, városligeti kiáltók, házigazdák, kerítők, osztályfőnökök, futballisták, daloskörtagok. Voltak még más mesterségek is, nem jut mind az eszembe, az ember feje nem káptalan. Még nem találták fel a rádiót és a tartós hullámokat. A hölgyek sütővasat használtak, mert szebb a bodros frizura, mint a síma. A négerek kenőcsökkel kenték a fejüket, mert szebb a síma haj, mint a göndör. És mondá az úr: uralkodjatok a tengernek halain, az égen repdeső madarakon, a barmokon, mind az egész földön és a földön csúszómászó minden állatokon.

Mi az, amin egy segédkönyvelő uralkodik? Lám, az a csúszómászó Krepuska behízelegte magát a dirinél és most már cégvezető. A segédkönyvelő nem uralkodik a csúszómászókon, a csúszómászók uralkodnak a segédkönyvelőkön. Az ember megnőszül, megveri a feleségét, ez az egyetlen öröme.

Romantikus dolog egy ilyen kiserdő. Az ember csak elfekszik a bokor alá és arra gondol, amire akar. Ezt gondolatszabadságnak nevezik. Az ember a vasárnapi futballmérkőzésre gondol. Ráth Aranka minden délben a kiserdőn át viszi az ebédet az apjának. Apja a vasútállomáson dolgozik. Ősei rablás útján szereztek maguknak asszonyt és Aranka olyan szőke. Az ember csak nekirohanna, amikor jön visszafelé az üres ételhordóval és ebben a kiserdőben amúgyis szerelem terem. Gyönyörű lába van Arankának, gyönyörű pamutharisnya van a gyönyörű lábán és a gyönyörű cipőjéből kilátszanak gyönyörű ujjai. Minden gyönyörű ezen az Arankán és már jön is az üres ételhordóval.

— Keziccsókolom, Aranka.

— Juj, de megijesztett... hát maga az?

— Izé... hogy van, Aranka?

Mindezt olyan fülledten mondja az ember. — Ejnye, hogy berekedtem, — gondolja. Nna, opráenekes nem lesz belőlem, pedig az jó szakma.

Aranka tovább megy, az úthajlatnál még visszapillant, huncut mosolygás van a szemében. Mire gondol egy ilyen Aranka, aki majdan fájdalommal szüli gyermekét?

Zrinyi száz aranyat tett a zsebébe és kirohant. Én is kirohantam volna, ha lett volna száz aranyam, — gondolja keserűen a segédkönyvelő a bokor alatt, a természet lágy ölén. És én most becsületes voltam, — gondolja a továbbiakban, — nem úgy van az, hogy az ember csak rárohan arra a szegény lányra, az ételhordóval. Az ember legyen becsületes, ha marha.

— Tulajdonképpen mi lesz belőlem? — gondolja a segédkönyvelő a kiserdőben, a bokor alatt. Itt ülök a kiserdőben, vasárnap délután, mert nincsen pénzem mozira, vagy cukrászdára. Érett vagyok és az érettségi bizonyítványomat a szekrényben őrzöm, a három ingem alatt. Huszonnyolc fogam van és nemsokára kinőnek a bölcsességfogaim. Az egész élet egy kiserdő. Ha legalább őserdő volna, dzsungel. Venném a medveölő puskát és elmennék medvére vadászni. De ugyan, van-e medve az őserdőben, ki tudja? Esetleg csak elefántok vannak és a fehér elefánt szent állat. A krokodilus is szent állat és a tehén is. Minek az a sok szent, tele van velük a kalendárium...

Az ember egy kétlábú, kopott ruhába öltözött állat — gondolta keserűen — és boldogtalan. És én most a boldog békeidőkben élek és nem is tudom, hogy milyen boldog vagyok. Nna, majd csak megöregszünk...

Aztán évek multak évekre és a kiserdő eltűnt. Előbb egy rokkant építőmunkás telepedett le a kiserdőben. Leesett az állványról, a főnöke nagyon sajnálta szegényt és a következő elsején már nem tudta kifizetni a szoba-konyhát. Taligára rakta az ágyat, a cihát, a két székét és az asztalt és kihurcolkodott a kiserdőbe. Úgy szaporodtak a földbeásott viskók, mint eső után a gomba. Volt közöttük munkanélküli gyárimunkás, asztalos, finom mechanikus, hamiskártyás, sikkasztó pénztáros, pályamunkás, rongyszerű, lírai költő, baptista prédikátor, teknőfaragó, újságolvasó, levelezőlapárus, alkalmi munkás, bélyeggyűjtő és vegetáriánus. A hatóságok akadékoskodtak előbb, de hát nem tudták elhelyezni az embereket, szemet hűnytak. Terjeszkedik a világ, szűkek a keretek, Amerikát is néhány ásonyom a föld alá, néhány törött láda, rozsdás kályhacső és kész a palota. A néhai kiserdőben megszületett az első gyermek, nagy ünnep volt, a baptista prédikátor berúgott és megcsókolta a levelezőlapárust. Kiderült, hogy nem is volt igazi baptista, csak olyan kiserdei. Az igazi baptista nem iszik alkoholt, csak Könyvet iszik, attól rüg be. Aki betűtől csinálja, sose lesz többé józan.

És évekket később a segédkönyvelő kiment a kiserdőbe. Csak úgy, körülnézni, visszaemlékezni az ifjúságra, a szépségre, a boldogságra, a napsütésre.

Megállt az egyik putri előtt... itt volt a bokor valamikor, onnan jött Aranka. Ha akkor bátrabb lettem volna, — gondolta.

Kétségbeesett sivalkodás hallatszott a föld mélyéből, a viskó rongyokkal fedett bejáratán keresztül. A baptista verte a feleségét, mert az asszony akarata a férjnek birodalmában léssen és a férjnek birodalma léssen az asszony felett.

Hallgatta a jajgatást, az asszony sirámain. Néhány perc múlva a baptista kidugta a fejét a rongyajtón keresztül:

— Testvérem, az úrban, — mondta szelíden, — menj a fenébe.